

Για άλλο ανυπόγραφο, άγνωστο και μη αρχειοθετημένο με άλλο τρόπο υλικό, [πατήστε εδώ](#).

Καλύπτοντας την Ανικανότητα με Αυταρχισμό; Η Περίπτωση της Κυπριακής Δημοκρατίας (Γρηγόρης Ιωάννου) (Ηλεκτρονικό Άρθρο)

Ιστορικό Σημείωμα

Αυτό το ηλεκτρονικό άρθρο κυκλοφόρησε σε προσωπικό blog του Γρηγόρη Ιωάννου τον Νοέμβριο του 2020. Πρόκειται για μετάφραση άρθρου που δημοσιεύτηκε αρχικά τον Απρίλη του 2020 στα Αγγλικά στην ιστοσελίδα Open Democracy.

Περιεχόμενο

Καλύπτοντας την Ανικανότητα με Αυταρχισμό; Η Περίπτωση της Κυπριακής Δημοκρατίας

Γρηγόρης Ιωάννου

Μετάφραση από τα Αγγλικά: Αντώνης Παστελλόπουλος

Αρχική Δημοσίευση στην Ιστοσελίδα "Open Democracy: free thinking for the world", στις 7 του Απρίλη, 2020. Η αρχική δημοσίευση μπορεί να βρεθεί στον ακόλουθο σύνδεσμο:

<https://www.opendemocracy.net/en/can-europe-make-it/authoritarianism-masking-incompetence-case-republic-cyprus/>

Στο τέλος του Φλεβάρη και καθώς η κρίση της πανδημίας του Covid-19 αναπτυσσόταν στην Ευρώπη, οι κυβερνήσεις άρχισαν να παίρνουν μέτρα, τα οποία, μέχρι τον Μάρτιο, είχαν κορυφωθεί σε διάφορες μορφές lock-down, με στόχο να επιβάλουν τη φυσική απόσταση μεταξύ ατόμων. Στο πλαίσιο δεκαετιών νεοφιλελεύθερων πολιτικών, υποχρηματοδότησης και ιδιωτικοποιήσεων, τα εθνικά συστήματα υγείας υπολείπονταν τη δυνατότητα να αντεπεξέλθουν στη ραγδαία αύξηση της ζήτησης που έφερε η παγκόσμια πανδημία, με τα lock-down να θεωρούνται απαραίτητα.

Την ίδια στιγμή, ένα σημαντικό κομμάτι της οικονομικής δραστηριότητας αναστάλθηκε, με τις κυβερνήσεις να υπόσχονται υποστήριξη προς τους εργάτες που έπρεπε να απέχουν από τις δουλειές και προς τις επιχειρήσεις που έπρεπε να κλείσουν, συμπεριλαμβανομένων και διάφορων μέτρων κοινωνικής πολιτικής, καθώς και προσωρινών απαλλαγών από τη φορολόγηση. Όπου εφαρμόστηκαν, τα μέτρα lock-down συνήθως συμπεριλάμβαναν την απαγόρευση στις συγκεντρώσεις και τον περιορισμό της μη αναγκαίας διακίνησης, δίνοντας αυξημένες εξουσίες στην αστυνομία να επιβάλει τα μέτρα, όπου χρειαζόταν. Παράλληλα, η εκτελεστική εξουσία ανέλαβε περισσότερες εξουσίες, δήθεν για να αναβαθμίσει τις δυνατότητες του συστήματος υγείας και να για να αντιμετωπίσει τις οικονομικές επιπτώσεις, κυρίως μέσα από τη χρήση διοικητικών διαταγμάτων παρά μέσα από το πέρασμα της κατάλληλης νομοθεσίας.

Μόνο ως εδώ μπορούμε να γενικεύουμε.. Όταν αρχίσουμε να ασχολούμαστε συγκεκριμένα, με κάθε ευρωπαϊκό κράτος, εμφανίζονται σημαντικές παρεκκλίσεις, όχι μόνο σε σχέση με τη χρονική στιγμή, την εμβέλεια και τις λεπτομέρειες των μέτρων που εφαρμόστηκαν, αλλά, επίσης, σε σχέση με την έμφαση, την κατεύθυνση και τη λογική τους (ή την έλλειψή της). Για παράδειγμα, ενώ κάποιες κυβερνήσεις, όπως η κεντροαριστερή κυβέρνηση στην Ισπανία, έφεραν τα ιδιωτικά νοσοκομεία κάτω από τον έλεγχο του κράτους, άλλες, όπως η δεξιά κυβέρνηση στην Ελλάδα, πλήρωσαν τα ιδιωτικά νοσοκομεία επιπλέον επιδόματα για να χρησιμοποιήσουν τις εγκαταστάσεις τους. Ενώ η κεντροαριστερή κυβέρνηση της Πορτογαλίας αποφάσισε να δώσει σε όλους τους μετανάστες και αιτητές ασύλου προσωρινή ιθαγένεια και πολιτικά δικαιώματα για να τους ενσωματώσει αυτόματα στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και στο σύστημα υγείας, στη Βουλγαρία ο στρατός, στον οποίο δόθηκαν αστυνομικές εξουσίες από τη συντηρητική κυβέρνηση, έστησε οδοφράγματα έξω από τις γειτονιές των Ρομά για να ελέγχει τη διακίνησή τους.

Ενώ σε κάποιες χώρες τα έκτακτα μέτρα είχαν προδιαγεγραμμένη μια προκαθορισμένη περίοδο εφαρμογής κάποιων εβδομάδων ή μηνών, σε άλλες χώρες η αναίρεση της εφαρμογής αφέθηκε ανοικτή για αναθεώρηση σε κάποια μελλοντική, αδιευκρίνιστη ημερομηνία. Αν και καταπατούσαν τις πολιτικές ελευθερίες με πρωτοφανείς τρόπους σε δημοκρατίες εν καιρώ ειρήνης, στις πλείστες περιπτώσεις αυτοί οι κανονισμοί επιβλήθηκαν «νόμιμα»: ψηφίστηκαν από βουλές, μέσα σε προκαθορισμένες συνταγματικές διαδικασίες. Επιπλέον, σε κάποια ανατολικά και νότια ευρωπαϊκά κράτη, τέτοιες ευαισθησίες θεωρήθηκαν απρόσιτες πολυτέλειες εν καιρώ κρίσης.

Μια Απούσα Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) υπήρξε μέχρι τώρα κυρίως απύσχα από την όλη διαχείριση της κρίσης και ήρθε μονάχα μεταγενέστερα να αποδεχτεί ή να κλείσει τα μάτια προς τις πρωτοβουλίες που πάρθηκαν από τα έθνη-κράτη της, ακόμα και όταν αυτές παραβίαζαν συνθήκες, αρχές, κανόνες και κανονισμούς. Αρκετά έχουν ειπωθεί για τις οικονομικές επιπτώσεις των μέτρων lock-down και του κλεισίματος των εθνικών συνόρων. Πολλές εικασίες εκφράζονται, επίσης, για το μέγεθος της μελλοντικής κρίσης χρέους και για το μέλλον της ευρωζώνης και της Ε.Ε. εν μέσω αναδυόμενων διχασμών και πόλωσης μεταξύ των κρατών-μελών. Λιγότερη είναι η συζήτηση σχετικά με την αυταρχική μετατόπιση που παρατηρείται, με τη συζήτηση κυρίως να επικεντρώνεται στην Ανατολική Ευρώπη, η οποία είχε ήδη εκδηλώσει αυταρχικές τάσεις πριν από την κρίση του Covid-19. Η Ουγγαρία είναι το πιο αναφερόμενο παράδειγμα, με την κυβέρνηση του Ορμπάν να εξασφαλίζει την εξουσία να κυβερνά με διατάγματα χωρίς κοινοβουλευτικό έλεγχο και να περιορίζει την ελευθερία του λόγου χωρίς ημερομηνία λήξης.

Το Δημόσιο Σύστημα Υγείας

Τα αυταρχικά μέτρα περιορισμού της διακίνησης δικαιολογούνται μέσω ενός «επιστημονικού» λόγου, με το lock-down να παρουσιάζεται ως η εφαρμογή της φυσικής απόστασης. Αν και το παράδειγμα της Κίνας και οι συστάσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) αναφέρονται από τα ευρωπαϊκά κράτη για να δικαιολογήσουν τα ειλημμένα μέτρα, τα περισσότερα κράτη υποτιμούν ή αγνοούν το άλλο μισό της ιστορίας: την ταχεία και μαζική εκτροπή πόρων προς το σύστημα δημόσιας υγείας από την Κίνα και την εκτεταμένη δειγματοληψία μέσα στον πληθυσμό.

Αν και ο ΠΟΥ ακούραστα επιμένει να αναφέρει πως «το lock-down από μόνο του δεν μπορεί να λύσει το πρόβλημα», φαίνεται πως τουλάχιστον κάποια ευρωπαϊκά κράτη χρησιμοποιούν αυταρχικά μέτρα πληθυσμιακού ελέγχου ως υποκατάστατο για την αναγκαία αναβάθμιση της χωρητικότητας του δημόσιου συστήματος υγείας. Μέσα από την εμπλουτισμένη «νομιμότητα» που επιβλήθηκε ως αποτέλεσμα του φόβου που έχει κυριεύσει ένα μεγάλο μέρος της κοινωνίας, και μέσω των (φιλικών

προς αυτές) μέσων μαζικής ενημέρωσης, κάποιες κυβερνήσεις καταφέρνουν να παρουσιάζουν την κρίση δημόσιας υγείας ως κρίση δημόσιας ασφάλειας, επικαλούμενες εικόνες και ρητορική πολέμου, μετατοπίζοντας τη δημόσια συζήτηση και προσοχή από τις κρατικές αποτυχίες προς τους «ανυπάκουους» πολίτες που χρειάζονται πειθάρχηση μέσα από συνεχώς αυξανόμενα τιμωρητικά συλλογικά μέτρα. Η Κυπριακή Δημοκρατία είναι ένα από τα πιο ακραία παραδείγματα αυτού του φαινομένου στην Ευρώπη και αξίζει να εξεταστεί περαιτέρω.

Αυταρχική Κύπρος

Καθώς ο Covid-19 άρχισε να απλώνεται στην Ευρώπη τον Φλεβάρη, η Κυπριακή κυβέρνηση αρχικά τον αγνόησε και δεν έλαβε κανένα μέτρο σε σχέση με τα πολυσύχναστα αεροδρόμιά της ενώ δεν προσπάθησε να ενισχύσει τις ικανότητες του νεοσύστατου Γενικού Συστήματος Υγείας (ΓΕΣΥ) και των ήδη υπό κατάρρευση δημόσιων νοσοκομείων.

Στο τέλος του μήνα ξάφνιασε τους πάντες με το μονομερές κλείσιμο των τεσσάρων από τα επτά (υπό τον έλεγχο της) οδοφράγματα προς το βόρειο τμήμα της χώρας, με τον ισχυρισμό ότι ο κίνδυνος προς τη δημόσια υγεία έρχεται από την τουρκοκυπριακή κοινότητα, μια εθνικιστική και λαϊκίστικη κίνηση που έφερε την αντίδραση του κινήματος ειρήνης και επανένωσης, μετατοπίζοντας την προσοχή από τη δημόσια υγεία προς την πολιτική γύρω από τη διαίρεση της Κύπρου.

Σύντομα, οι εθνικιστικές πολιτικές δυνάμεις στην τουρκοκυπριακή κοινότητα αντέδρασαν στην ελληνοκυπριακή εθνικιστική πρόκληση με το κλείσιμο διαφορετικών, περαιτέρω οδοφραγμάτων. Όταν τα πρώτα περιστατικά του Covid-19 εμφανίστηκαν στο νησί την ίδια μέρα τόσο στον Νότο όσο και στον Βορρά μέσω ταξιδιωτών από το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Γερμανία αντίστοιχα, όλα τα οδοφράγματα ανάμεσα στις δύο πλευρές της Κύπρου μπλοκαρίστηκαν. Αγνοώντας τις φωνές του κινήματος ειρήνης για συνεργασία και συντονισμό μεταξύ των δύο πλευρών για την καταπολέμηση της εξάπλωσης του ιού, η Κυπριακή Δημοκρατία προσανατολίστηκε προς την Ελλάδα, την οποία αντέγραψε, χρησιμοποιώντας ακόμα και την ίδια φρασεολογία κατά την εφαρμογή των μέτρων του lock-down. Τα μέτρα της Κυπριακής Δημοκρατίας, όμως, σύντομα ξεπέρασαν τα αντίστοιχα της Ελλάδας σε αυστηρότητα, δυσαναλογία και παραλογισμό.

Η Κυπριακή Δημοκρατία όχι μόνο απαγόρευσε εντελώς την είσοδο επισκεπτών στην Κύπρο από παντού, ήταν επίσης το μόνο κράτος στον κόσμο που εμπόδισε την επιστροφή των ιδίων των πολιτών του, που βρίσκονταν στο εξωτερικό και είχαν ανάγκη να επιστρέψουν. Αφότου άφησε χιλιάδες πολίτες εγκαταλελειμμένους στο εξωτερικό για μια βδομάδα και μετά τη δημόσια κατακραυγή που επακολούθησε, επέτρεψε σε κάποιους από εκείνους που ήταν προσωρινά στο εξωτερικό να επιστρέψουν, βάζοντάς τους σε προληπτική καραντίνα για 14 μέρες, με τον ισχυρισμό πως αυτή η πρακτική θα επεκταθεί και σε κάποιες άλλες κατηγορίες Κυπρίων, όπως εργατών και φοιτητών, στο μέλλον.

Πέρα από το κλείσιμο των μη αναγκαίων επιχειρήσεων, έκλεισε επίσης δημόσια πάρκα και έκανε παράνομο για τον οποιονδήποτε να βγει από το σπίτι του χωρίς «αναγκαίο λόγο». Οχτώ τέτοιοι «αναγκαίοι λόγοι» αναφέρονταν σε μια έντυπη φόρμα, πάνω στην οποία όλοι έπρεπε να σημειώσουν έναν και να υπογράψουν, προσδιορίζοντας την ώρα υπογραφής και παρουσιάζοντάς την στις αυξημένες αστυνομικές περιπολίες που συμπληρώθηκαν από στρατιωτικό προσωπικό.

Στις 30 του Μάρτη επιβλήθηκαν περαιτέρω περιορισμοί, καθιστώντας υποχρεωτική την απόκτηση άδειας (για κάθε άτομο κάτω των 65 ετών), την οποία εξέδιδε η αστυνομία μέσω της απάντησής της σε αίτηση SMS, ενώ επιτρεπόταν μόνο μία έξοδος για κάθε άτομο από την κατοικία του την ημέρα και κανένας δεν επιτρεπόταν να κυκλοφορεί από τις 21:00 έως τις 6:00. Καθιερώθηκε ως ανώτατο

όριο ατόμων σε κάθε αυτοκίνητο τα τρία άτομα, ενώ πιο ανησυχητικά, ανακοινώθηκε ότι η αστυνομία θα έλεγχε τα σπίτια για να δει αν υπήρχαν άτομα εκτός των κατοίκων του σπιτιού. Μετά τη δημόσια κατακραυγή που προκλήθηκε, η κυβέρνηση υποχώρησε διευκρινίζοντας ότι αυτό θα γινόταν μόνο με συγκατάθεση ή δικαστικό ένταλμα.

Όχι Απλά Ανικανότητα

Ενώ η ανικανότητα μπορεί να μας βοηθήσει ως ένα βαθμό στην κατανόηση των βιαστικών, δυσανάλογων και παράλογων μέτρων που υιοθετήθηκαν από την κυβέρνηση Αναστασιάδη, η εικόνα δεν μπορεί να ολοκληρωθεί αν δεν αναλογιστούμε τη χρόνια αναποτελεσματικότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας ως κράτους και πιο συγκεκριμένα, την κατάσταση του συστήματος δημόσιας υγείας.

Ενώ το 1990 υπήρχε ένα κρεβάτι νοσοκομείου ανά 170 άτομα, το 2017 η υποχρηματοδότηση της υγείας οδήγησε στην μείωση σε ένα κρεβάτι ανά 290 άτομα. Με τον γενικό όρο στην Ε.Ε. να είναι 541 νοσοκομειακά κρεβάτια για κάθε 100 000 κατοίκους, η Κύπρος έχει 339. Ενώ οι μακροχρόνιες δαπάνες υγειονομικής περίθαλψης σε πολλές χώρες της Ε.Ε. ξεπερνούν το 20% των συνολικών δαπανών τους για την υγεία, στην Κύπρο το αντίστοιχο ποσοστό είναι 3%. Ο μέσος όρος των συνολικών δαπανών για την υγεία είναι στο 10% του ΑΕΠ στην Ε.Ε., ενώ στην Κύπρο ανέρχεται σε μόλις 6.8%.

Ο Covid-19 βρήκε το κυπριακό σύστημα υγείας εντελώς απροετοίμαστο, με ελλείψεις στις μονάδες εντατικής θεραπείας και στους γιατρούς κρίσιμης φροντίδας, στον γενικό εξοπλισμό, ακόμη και στον προστατευτικό εξοπλισμό και στο αναλώσιμο υλικό. Την πρώτη βδομάδα τρία από τα πέντε δημόσια νοσοκομεία της χώρας αναγκάστηκαν να κλείσουν ολόκληρα τμήματα, καθώς πολλαπλοί επαγγελματίες υγείας μολύνθηκαν με τον Covid-19, ενώ η δειγματοληψία περιοριζόταν σε μερικά εκατοντάδες δείγματα την ημέρα μέχρι το τέλος του Μάρτη, χωρίς να υπάρχει πρόσληψη νέου ιατρικού προσωπικού για να στελεχωθεί τα ήδη ανεπαρκή από προσωπικό νοσοκομεία.

Αντ' αυτού, η κυβέρνηση αναλώθηκε σε μια μάχη δημοσίων σχέσεων με υπουργούς που κατηγορούσαν συνεχώς τους «ανεύθυνους» πολίτες και απειλούσαν με ακόμη πιο σοβαρά μέτρα, σε μια προσπάθεια να μεταδώσει μια εικόνα δύναμης και αποφασιστικότητας.

Η προώθηση αυτής της εικόνας, πέρα από το ότι προστατεύει την κυβέρνηση από το να λογοδοτήσει για την άθλια κατάσταση του δημόσιου συστήματος υγείας, επίσης κατασκευάζει έναν δημόσιο εχθρό ο οποίος λειτουργεί δικαιολογητικά για την αυταρχική στροφή. Ενώ ο Γενικός Εισαγγελέας και ο Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου, όταν ρωτήθηκαν για τη νομιμότητα και τη συνταγματικότητα των κυβερνητικών διαταγμάτων χωρίς την ανακήρυξη «κατάστασης εκτάκτου ανάγκης», έμμεσα παραδέχτηκαν πως αυτή είναι στην καλύτερη περίπτωση αμφισβητήσιμη, την ίδια ώρα προσπάθησαν να αποσιωπήσουν τις αντιρρήσεις και να παρατείνουν τις συζητήσεις περί συνταγματικότητας σε ένα μελλοντικό χρόνο, όπου «θα έχουμε την πολυτέλεια του χρόνου για να πάρουμε ασφαλείς γνωματεύσεις».

Tweet

Αστυνομία Κύπρου

@Cyprus_Police

Εμείς στο καθήκον, εσείς στο σπίτι. Σπάμε την αλυσίδα μετάδοσης του Covid 19. [#Μένουμε_σπίτι](#).

9:30 μ.μ. · 30 Μαρ 2020 · [Twitter Web App](#)

«Εμείς στο καθήκον. Εσείς στο σπίτι. Σπάζουμε την αλυσίδα εξάπλωσης του Covid-19. [#Μένουμε_σπίτι](#)». Εικόνα: Twitter: επίσημος λογαριασμός της Κυπριακής Αστυνομίας, 30 του Μάρτη,

2020.

Αυτή η εικόνα προέρχεται από τον επίσημο λογαριασμό της Κυπριακής Αστυνομίας στο Twitter και ανέβηκε στις 30/3/2020, αφότου η κυβέρνηση ανακοίνωσε τα αυστηρότερα μέτρα lock-down. Αφαιρέθηκε μετά από τρις ώρες, μετά από δημοσία κατακραυγή μέσα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Αποκαλύφθηκε μετέπειτα πως το σχέδιο αντιγράφηκε από ένα προϋπάρχον γραφικό υπογραμμένο από την 'Miss Matured', χωρίς αυτό να αναφέρεται, πιθανότατα παραβιάζοντας τον νόμο περί πνευματικών δικαιωμάτων.

Είναι μέσα σε αυτό το πλαίσιο που ο Υπουργός Εσωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας είπε στην τηλεόραση πως «αν είναι νόμιμο» θα «το δείξει ο χρόνος», σχετικά με τα ειλημμένα μέτρα, και πως η κυβέρνηση δημιουργεί «καινούργιες διοικητικές δομές και μέτρα [...] πολλές φορές [...] στο όριο [...] της νομοθεσίας». Είναι μέσα σε αυτό το πλαίσιο που η κυπριακή αστυνομία δημοσίευσε την πιο πάνω απαράδεκτη εικόνα στο tweet της στις 30 του Μάρτη, παρουσιάζοντας εύστοχα, μέσα από την ωμότητα του σκίτσου, το πώς φαντασιώνεται τον ρόλο της.

Αν και υπήρξε κάποια αντίδραση στην εικόνα αστυνομοκρατίας που προωθήθηκε από την κυβέρνηση, υποχρεώνοντας την να υποχωρήσει, τουλάχιστον σε ένα ρητορικό επίπεδο παραμένει να φανεί κατά πόσον το προοδευτικό κομμάτι της κοινωνίας και η κοινοβουλευτική αντιπολίτευση θα συνεχίσουν να ανέχονται αυτή την αυταρχική στροφή, η οποία λειτουργεί ως κάλυμμα για την κυβερνητική ανικανότητα και την εξαθλίωση του δημόσιου συστήματος υγείας ή αν θα αναμετρηθούν μαζί της, βάζοντας όρια στην κυβερνητική αυθαιρεσία, υποχρεώνοντας την να λογοδοτήσει.

Επιστρέφοντας στη γενικότερη ευρωπαϊκή εικόνα, αν και η Κύπρος μπορεί να είναι μια ακραία περίπτωση, εγείρει μεγαλύτερα θέματα για το πώς ο αυταρχισμός μπορεί να καλύψει θεσμικές αποτυχίες, μετατοπίζοντας πόρους και προσοχή από το δημόσιο σύστημα υγείας προς αστυνομικές επιχειρήσεις και αντικαθιστώντας την κρατική ευθύνη με την ευθύνη του πολίτη. Το πιο σημαντικό, εάν ο αυταρχισμός δεν ελεγχθεί και αφεθεί να διαμορφώνει τον δημόσιο λόγο, μπορεί να αυτοπροωθηθεί και να νομιμοποιηθεί, μεταφέροντας την ευθύνη από το κράτος στην κοινωνία.

[Χρειάζεται Αγγλική Μετάφραση](#), [Χρειάζεται Τούρκικη Μετάφραση](#), [Ηλεκτρονικά Άρθρα](#), [covid-19](#), [Δεκαετία 2020-2029](#), [2020](#), [Μη Προσδιορισμένη](#), [Απροσδιόριστη Τοποθεσία](#)

From:
<https://movementsarchive.org/> - Κυπριακό Κινηματικό Αρχείο
Cyprus Movements Archive
Kıbrıs Sosyal Hareket Arşivi

Permanent link:
https://movementsarchive.org/doku.php?id=el:digital:unclassified:covid19_gioannou&rev=1628846661

Last update: 2021/08/13 09:24

